

MAŽOSIOS LIETUVOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ DIREKCIJOS 2025-2028 METŲ PERĖJIMO PRIE KLIMATUI NEUTRALIOS VEIKLOS PLANAS

I dalis. Metodikos apžvalga

1. Metodikos apžvalga

(Aprašykite, kaip buvo apskaičiuotos įstaigos ŠESD emisijos baziniais metais, taip pat, kaip buvo renkami ir apdorojami skaičiavimui reikalingi duomenys (nepamirškite paminėti pagrindinių duomenų šaltinių). Paaiškinkite, kaip vyko ŠESD mažinimo priemonių planavimas, bei nurodykite įstaigos padalinį, atsakingą už plano vykdymą)

Mažosios Lietuvos saugomų teritorijų direkcija apskaičiuoti ŠESD emisijai, naudojo Aplinkos ministerijos pateiktose gairėse nurodytą Lietuvos bankų asociacijos tinklapyje pateiktą ŠESD emisijų skaičiuoklę. Pagal skaičiuoklės kriterijus naudoti įstaigos 2023 metų sąnaudų duomenys-sunaudoto kuro transportui, šildymui, bei pirktos elektros energijos kiekiai. Duomenys surinkti iš finansinės apskaitos dokumentų. Už duomenų surinkimą ir skaičiavimą atsakingi Bendrųjų reikalų skyriaus ir Vyriausieji specialistai, neįeinantys į skyrių sudėtį specialistai bei direktoriaus pavaduotojas.

II dalis. Įstaigos perėjimo prie klimatui neutralios veiklos planas

1. Įvadas

(Glaustai pristykite įstaigos veiklą, įvardykite tas veiklos sritis, kuriose įstaiga išmeta daugiausia ŠESD)

Mažosios Lietuvos saugomų teritorijų direkcija yra biudžetinė įstaiga, vykdanči saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą, įgyvendinanti biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos, tvarkymo ir ekosistemų atkūrimo priemones Nemuno deltos, Pagramančio, Pajūrio, Rambyno regioniniuose parkuose ir Viešvilės valstybiniame gamtiniame rezervate, taip pat Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos nustatytoje ir Direkcijai priskirtoje Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, įskaitant joje esančias kitas saugomas teritorijas, „Natura 2000“ tinklo teritorijas.

Pagal 2023 metų duomenis, daugiausiai, Direkcijos veiklos pasekoje, ŠESD sukurama naudojant tarnybinį transportą- tai lengvieji automobiliai ir traktoriai, kuriais Direkcijos specialistai naudojasi vykdydami Direkcijai nustatytų tikslų įgyvendinimą:

- išsaugoti unikalų ir būdingą gamtinį bei kultūrinį kraštovaizdį, vertingiausius kraštovaizdžio kompleksus ir objektus (vertybes), tvarkant, racionaliai naudojant bei atkuriant pažeistus ar sunaikintus kompleksus ir objektus, sudarant sąlygas pažinti vertybes;
- išsaugoti biologinę įvairovę (natūralias buveines, retas ir nykstančias rūšis): išlaikyti ekosistemų stabilumą arba jas atkurti, tvarkyti ir atkurti natūralias buveines, gerinti jų būklę bei užtikrinti jų racionalų naudojimą;
- sudaryti sąlygas rekreacijai, pirmiausia pažintiniam turizmui;
-

2. **SSGG** analizė (Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė)

2.1. Stiprybės

(Glaustai pristatykite įstaigos stiprybes pereinant prie klimatui neutralios veiklos, pvz. nurodykite įstaigos resursus, galinčius padėti efektyviau pereiti prie klimatui neutralios veiklos, praktikas bei priemones, kuriomis galite naudotis mažinant įstaigos ŠESD, jau įgyvendintas veiklas, kurias galima naudoti kaip gerą įstaigos pavyzdį. Jei vykdomė mokymus, susijusius su ŠESD mažinimu, tvarumu, klimatui neutralia veikla, įstaigos darbuotojams.)

Mažosios Lietuvos saugomų teritorijų direkcija siekdama klimatui neutralios veiklos:

- visą perkamą elektros energiją perka pagamintą iš atsinaujinančių energijos šaltinių.
- Direkcija yra elektros gamintoja-valdomų saulės elektrinių galia 85 Kw.
- patalpų šildymui naudojamos geotermijos, aerotermijos sistemos ir biokuras (atsinaujinantis šaltinis).
- efektyviai naudoja gamtos resursus: elektros prietaisus, taupančius energiją, taupiąsias el. lemputes ir kt.
- rūšiuoja buitines atliekas.
- naudojasi prekėmis ir paslaugomis nupirktomis per CPO žaliuosius pirkimus.
- naudoja elektroninę dokumentų valdymo sistemą (DBSIS).
- siekiant mažinti ŠESD pagal galimybę susitikimai, pasitarimai ir kitos veiklos organizuojamos ir jose dalyvaujama nuotoliniu būdu.

2.2. Silpnybės

(Jei yra žinoma, glaustai apibendrinkite įstaigos silpnybes, kurios gali trukdyti pereiti prie klimatui neutralios veiklos, pvz. trumpalaikiškumas, ribotas įstaigos biudžetas, žmogiškųjų resursų trūkumas ir pan.)

Dėl gaunamų asignavimų stokos nėra galimybės pakeisti tarnybinį transportą mažiau taršiu ar visiškai klimatui neutraliu. Ta pati priežastis įtakoja menkas galimybes didinti Direkcijos valdomų saulės elektrinių galią ar renovuoti energetiškai neefektyvius pastatus. Žmogiškųjų išteklių trūkumas.

2.3. Galimybės

(Įvardinkite įstaigos galimybes ateityje kai bus užtikrinta klimatui neutrali veikla, pvz. įstaigos pranašumai perėjus prie klimatui neutralios veiklos ir sumažinus ŠESD, ilgalaikio darnumo užtikrinimas ir pan.)

Naudojami mažiau taršūs tarnybiniai lengvieji automobiliai, sumažintas išmetamas CO2 kiekis.

Direkcija ne tik gamina elektros energiją iš atsinaujinančių šaltinių, bet ir užtikrina savo energetinius poreikius 100 procentų.

Užtikrinta optimali valdomų pastatų energetinio naudingumo klasė.

2.4. Grėsmės

(Jei yra žinoma, glaustai paminėkite pagrindinius iššūkius ir grėsmes, su kuriais įstaiga susidurs siekdama mažinti neigiamą poveikį aplinkai)

1. Gamtotvarkinių darbų poreikiui įgyvendinti reikalingos technikos (traktoriai, robotai ir kt.) priklausomybė nuo iškastinio kuro.(nėra elektrinių alternatyvų)

2. Negauti asignavimai pokyčiams įgyvendinti.
3. Ribotos elektra varomų automobilių naudojimo galimybės dėl neišvystyto el. pakrovimo stotelių tinklo, nepakankamo pravažumo, skirtingo darbo ciklo žiemos-vasaros režimais.

3. Sąsaja su įstaigos strateginiais tikslais

(Ar įstaigos strateginiai tikslai gali būti pasiekti įgyvendinus klimatui neutralias veiklas? Jei yra žinoma, įvardinkite svarbiausius strateginius tikslus, prie kurių įgyvendinimo, prisidės įstaiga, siekdama pereiti prie klimatui neutralios veiklos)

Siejasi su tikslu – išsaugoti biologinę įvairovę (natūralias buveines, retas ir nykstančias rūšis): išlaikyti ekosistemų stabilumą arba jas atkurti, tvarkyti ir atkurti natūralias buveines, gerinti jų būklę bei užtikrinti jų racionalų naudojimą, kurio siekiant mažėja emisijos, didėja sutvarkytų teritorijų emisijų absorbcija.

4. ŠESD mažinimo priemonės

4.1. Taikomos priemonės

(Pateikite jau taikomų ŠESD mažinimo priemonių sąrašą, argumentuokite jų pasirinkimą ir paaiškinkite, kaip šios priemonės yra įgyvendinamos, kokių konkrečių veiksmų įstaiga imasi ir pan. Jei turite, pateikti duomenis apie rezultatus, kuriuos pavyko pasiekti taikant priemones)

- Visą perkamą elektros energiją perka pagamintą iš atsinaujinančių energijos šaltinių.
- Direkcija yra elektros gamintoja-valdomų saulės elektrinių galia 85 Kw.
- Patalpų šildymui naudojamos geoterminės, aeroterminės sistemos ir biokuras (atsinaujinantis šaltinis).
- efektyviai naudoja gamtos resursus: elektros prietaisus, taupančius energiją, taupiąsias el. lemputes ir kt.
- rūšiuojamos buitinės atliekos.
- naudojamasi prekėmis ir paslaugomis nupirktomis per CPO žaliuosius pirkimus.
- naudojama elektroninę dokumentų valdymo sistemą (DBSIS).
- siekiant mažinti ŠESD pagal galimybę susitikimai, pasitarimai ir kitos veiklos organizuojamos ir jose dalyvaujama nuotoliniu būdu.
- naudojami elektriniai įrankiai vietoj benzininių.

Planuojamos taikyti priemonės

(teikite planuojamų taikyti ŠESD mažinimo priemonių sąrašą, argumentuokite jų pasirinkimą ir paaiškinkite, kaip šios priemonės bus įgyvendinamos, kokių konkrečių veiksmų įstaiga imsis ir pan.)

Gavus finansavimą būtų atnaujinamas tarnybinis transportas, keičiant vidaus degimo varikliais varomus automobilius į elektrinius; Didinti Direkcijos valdomų saulės elektrinių galios dydis.

5. Plano stebėseną

(Pateikite informaciją, kaip bus vykdoma įstaigos perėjimo prie klimatui neutralios veiklos plano stebėseną)

6. Įstaigos ŠESD emisijos 2024–2028 m.

(Pateikite informaciją apie numatomas įstaigos ŠESD emisijas ir jų rodiklius 2024-2028 m. Rekomenduojama naudotis žemiau pateikta pavyzdine forma, koreguojant ją pagal įstaigos veiklos specifiką ir ŠESD emisijų šaltinius. Pateikiamas pavyzdys su įstaigos automobiliais: įstaiga turi 5 automobilius, kurių bendras sukuriamas ŠESD 2023 m. buvo 7,125 tCO₂e. Įstaiga nurodo, kad įsigys 5 elektromobilius (1 elektromobilis - 0 tCO₂e/metus). Rodiklių reikšmių stulpeliuose numatoma, kiek ŠESD kiekvienais metais įstaiga sutaupys pritaikius priemonę. Taip pat nurodomos ir faktinis rodiklis einamaisiais plano pil įėdymo metais;

ŠESD emisijos apima anglies dioksido (CO₂), metano (CH₄), azoto suboksido (N₂O), taip pat fluorintų dujų (HFC, PFC, SF₆ ir NF₃) kieki, išmetamą į atmosferą dėl įstaigos veiklos. Tiesioginių ir netiesioginių ŠESD emisijų skaičiavimas turi būti grindžiamas ŠESD protokolu (angl. Greenhouse gas protocol, GHG protocol) ir apimti tris lygius:

- 1 lygis - tiesioginės ŠESD emisijos iš įstaigai priklausančių ar jos kontroliuojamų šaltinių (pvz., dujų ar kito iškastinio kuro deginimas įstaigos patalpų šildymui, įstaigos automobiliai);
- 2 lygis - netiesioginės ŠESD emisijos, susidarantių dėl įstaigos perkamų ir vartojamų energetinių paslaugų (pvz., elektros energijos tiekimas įstaigų apšvietimui, darbo vietų aprūpinimui, patalpų vėsinimui, taip pat centralizuotas patalpų šildymas);
- 3 lygis - visos kitos netiesioginės ŠESD emisijos, susidarantių įstaigai nepriklausančiuose šaltiniuose, pvz., įstaigos perkamos prekės ir paslaugos, jų transportavimas, dėl įstaigos veiklos susidarantių atliekos, darbuotojų komandiruotės, taip pat darbuotojų kelionės į darbą ir iš darbo. Rekomenduojama įvardyti pagrindinius 3 lygio emisijų šaltinius ir, atsižvelgiant į duomenų prieinamumą, atlikti bent apytikslį ŠESD vertinimą arba paaiškinti, kodėl vertinimas neatliekamas.)

ŠESD emisijų lygis	ŠESD emisijų šaltinis	Suvartojimas, mato vnt. (2023)	tCO ₂ e (2023)	Taikomos / planuojamos taikyti priemonės ŠESD mažinimui	Rodiklių reikšmės (±tCO ₂ e)					Faktinis rodiklis (tCO ₂ e) Kaip pasikeitė ŠESD emisijos nuo 2023 m.?
					2024	2025	2026	2027	2028	
1 lygis	Įstaigos automobiliai ir traktoriai	22	12,4	Įsigijami nauji automobiliai/traktoriai mažiau taršiais varikliais	0	0	0	-1	-1	-2
	Kuro deginimas įstaigos patalpų šildymui	2274,25 kv. m.	0	Pastatų modernizavimas padidinant energetinę klasę	0	0	0	0	0	0
2 lygis	Centralizuotas šildymas	0	0		0	0	0	0	0	0
	Elektros energija	125,092 MWh	0,0	Elektros energijos iš atsinaujinančių šaltinių pirkimas.	0	0	0	0	0	0

				Energiją taupanti įranga ir elektros instaliacija						
3 lygis	Įsigytos prekės ir paslaugos ¹		0	Vykdomi žali CPO pirkimai	0	0	0	0	0	0
	Atliekos		0	Rūšiavimas	0	0	0	0	0	0
	Komandiruotės	0	0	Esant galimybei naudojamas viešasis transportas	0	0	0	0	0	0

7. Sąsaja su JT darnaus vystymosi tikslais (DVT)

2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos metu buvo patvirtinta rezoliucija „Keiskime mūsų pasaulį Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ (arba Darbotvarkė 2030), joje numatyti Darnaus vystymosi tikslai (toliau – DVT). Lietuva, kartu su kitomis valstybėmis įsipareigojo įgyvendinti DVT iki 2030 m. Visus DVT ir jų uždavinius galite rasti [čia](#).

(Ivardinkite konkrečius DVT, prie kurių įstaiga prisidės įgyvendinant parėjimo prie klimatui neutralios veiklos planą, pvz.

7 DVT „Užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija“;

12 DVT „Užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius“ ir t.t.)

7 DVT „Užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija“,

13 DVT „Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų“.

8. Kita informacija

(Jei norite, galite aprašyti kitą aktualią informaciją susijusią su perėjimu prie klimatui neutralios įstaigos veiklos)

¹ Planuojant ŠESD mažinimo priemones, susijusias su įstaigos perkamomis prekėmis ir paslaugomis, siūloma vadovautis žaliųjų pirkimų reikalavimais pagal Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdanč žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašą, patvirtintą 2011 m. birželio 28 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-508.